

"Crec que ETA voldria deixar la lluita armada"

Rafael Díez Usabiaga, secretari general de LAB, un dels sindicats majoritaris del País Basc –ara immers en la preparació de la seva cinquena assemblea–, i diputat d'Euskal Herriarrok en el Parlament de Gasteiz, parla de l'actualitat política basca.

La confusió i la incertesa planen sobre un escenari polític basc cada vegada més enrocat. Quin és el seu diagnòstic?

—Hi ha vectors que continuen essent centrals, però també hi ha situacions que darrerament poden donar a entendre que ens enfrontem a un escenari una mica tèrbol. Entorn del procés hi ha tres eixos que mantenen una solidesa important: primer, l'acord mateix de Lizarra-Garazi implica una solució política, el respecte a la voluntat de la ciutadania, com element central d'una metodologia de solució del conflicte; segon, la posada en marxa de la Udalbiltza (assemblea d'electes) com a ens cridat a representar un paper important en el procés de construcció d'un nou escenari polític; i el tercer eix seria la demostració que els acords de caràcter institucional entre EH i PNB-EA, per damunt de microclimes concrets, es continuen desenvolupant i continuen consolidant un grau de col·laboració política. Darrere d'aquests tres grans vectors, que proporcionen combustible al procés, existeix una situació complicada per la negativa de Madrid a obrir un procés com el de Stormont. Aquesta negativa ens obliga a les parts implicades en el procés a arribar a definicions i determinacions molt més concretes. Davant un bloqueig en les posicions de diàleg i una imposició de fet del model de la Constitució i de l'Estatut, automàticament hem de continuar mantenint l'oferta d'una metodologia de solució del conflicte, però també hem d'ofertar –ells imposen tots els dies Constitució i Estatut– la nostra alternativa en clau jurídicopolítica del que pot ser el futur d'Euskal Herria davant un escenari exhaurit i tancat.

—Però l'escenari de què parla es veu novament atallat pel final de la treva d'ETA.

—Quan ETA planteja aquesta nova decisió valora positivament els passos fets en aquests catorze mesos, pel que fa a Lizarra, la Udalbiltza i als nous àmbits de col·laboració. Però exposa la preocupació, que també hem tingut nosaltres en els darrers mesos, per l'actitud negativa i provocativa de l'estat, i la necessitat que siguem capaços de presentar una proposta conjunta, que oferesca a la ciutadania alternatives a l'Estatut i a la Constitució, amb un nou nord polític. Més enllà del fet objectiu –la ruptura de l'alto-el-foc–, pense que hi ha

MIKEL MARTÍNEZ

dues qüestions ressenyables: la valoració positiva dels tres elements que han caracteritzat aquests mesos i, segon, la voluntat d'ETA d'abandonar la lluita armada, si s'obre un procés de confrontació democràtica, amb una proposta definida i que faci convergent el plantejament de sectors abertzales i progressistes del país.

—El diagnòstic que fa pot arribar a ser fins i tot coincident amb el del PNB i EA. El que no entén ningú és què pot aportar de positiu la presència d'ETA, amb el que tot això implica, en la situació actual.

—Estic convençut que ETA desitja abandonar la lluita armada com abans millor i desaparèixer de manera fàctica del conflicte polític. Però s'ha de plantejar una alternativa a la situació anterior, que deixi en la majoria de la societat el protagonisme del procés. ETA desitjaria que es donara aquesta capacitat de proposta i de convergència política.

—Què passaria, segons LAB, si ETA acaba "encerçant" en el seu propòsit de cometre un atemptat? No troba que, des del punt de vista polític, aquest atemptat afectaria el procés de col·laboració i de suma que ha mencionat?

—Primer, encara que siga reiteratiu, cal denunciar la

"Per primera vegada ETA planteja la fi de la lluita armada sense mirar cap a Madrid ni cap a París, tan sols mira els qui hem de ser capaços de presentar una proposta per afrontar-la democràticament. És un salt qualitatiu en la posició d'ETA."

passivitat amb què el govern espanyol avala una situació d'aquestes característiques. Perquè s'estima més una situació de confrontació i de mort abans que no obrir un procés de diàleg. En segon lloc, un fet d'aquesta mena tindrà uns efectes en els comportaments polítics, però estic convençut que no condicionarà les bases de l'estratègia que es va emprendre fa quinze mesos. Hi ha una voluntat política que confia fermament en el procés obert. I després de tants anys de confrontació, tal o tal altre fet no ens poden posar en una situació com l'anterior al setembre del 1998. No tornarem mai al Pacte d'Ajuria Enea, amb independència que aparega un context més complex i difús. Els processos de solució dels conflictes no solen ser lineals, sovint una convulsió es converteix fins i tot en un factor d'acceleració. Estic convençut que, almenys en voluntat, el que busca la ruptura de la treva és accelerar el mateix procés.

—*Es a dir, que no descarta les virtualitats del moment.*

—Per primera vegada ETA planteja la fi de la lluita armada sense mirar cap a Madrid ni cap a París, tan sols mira els qui hem de ser capaços de presentar una proposta per afrontar-la democràticament. És un salt qualitatiu en la posició d'ETA.

—*En la ponència política que LAB presentarà en el seu pròxim congrés d'abril es diu que l'"activació de mètodes pacífics i democràtics de lluita institucional i social serà un factor determinant per impulsar el procés i fugir d'esquemes delegacionistes, de ser-ne espectadors". A què es refereix quan parla dels esquemes delegacionistes?*

—Molta gent de sectors polítics aliens a l'esquerra abertzale s'han desenvolupat en un altre tipus de cultura: una cultura de la representació política, parlamentària, confiant que aquest àmbit de democràcia parlamentària donaria resultats per si mateix. Pense que si volem parlar de mètodes pacífics i democràtics, avui més que mai hem d'activar les energies de la societat basca i no podem abordar un procés d'aquestes característiques amb un pla delegacionista en l'àmbit institucional representatiu. Perquè aquesta inèrcia seria fàcilment neutralitzable per Madrid i per París, i portaria la societat a la frustració, que acabaria provocant una nova hipòtesi de resposta armada. Per què? perquè no hi hauria capacitat per poder respondre en clau democràtica i pacífica les actituds de boicot que de segur plantejarien Madrid i París. No solament cal arribar a acords, ni solament s'ha de sumar en l'àmbit institucional, sinó que hem de ser capaços, amb imaginació i creativitat, de respondre en l'àmbit internacional, amb la pressió social, la insubmissió, etc.

—*Els sindicats ELA i LAB van ser l'avantguarda de l'actual procés polític, de l'acord de Lizarraga-Garazi, etc. Els partits polítics, tanmateix, els han empenyat cap a un segon pla i vostès han acabat acceptant-lo delegant tota la responsabilitat en les forces polítiques. No se'n penedeixen?*

—Ha estat un error important el que nosaltres mateixos hajam acceptat que en aquesta fase els partits polítics hagen estat els protagonistes principals, i que el moviment social i sindical haja fet una política de mer acompanyament, en funció del ritme i de les decisions dels partits. És cert que als partits els hi correspon un paper important, però ELA i LAB estem reconeixent en aquestes darreres setmanes que ha estat un error el paper no protagonista que ens hem assignat nosaltres mateixos. Segurament és perquè així ho han determinat els partits, i també per designació nostra. Però estem decidits a adoptar un paper més actiu i més prota-

gonista en aquest escenari, amb independència que siguin els partits els actors principals.

—*LAB, en la seua ponència política, exigeix la "interrelació" entre el procés democràtic de pau i el procés de construcció político-institucional. Ja sap vostè la resposta del PP i del PSOE.*

—El PP i el PSOE sempre addueixen aquest tipus de justificació, és a dir, que no hi ha hagut procés de pau i que ho hem orientat tot cap al procés de construcció nacional. És un argument fals. Lizarraga ha ofertat un procés de resolució democràtica al conflicte i porta quinze mesos amb la proposta sobre la taula, sense cap resposta. Davant la nul·la consideració i receptivitat, i l'actitud provocativa en matèria de presos, les detencions, etc., les forces polítiques que considerem legítim oferir a aquesta societat un estatut polític diferent de la Constitució i de l'Estatut, fem tot allò que ens puga unir tant en reflexió com en posició política. PP i PSOE no sola-

ment no volen un procés de pau, sinó el que és pitjor, un procés d'imposició del seu model constitucional. PP i PSOE sí que aborden, de manera permanent, un procés de construcció, però d'Espanya, del seu model, amb un caràcter impositiu

—*Diu EH que als navarresos l'estat els imposa un model polític. Els nacionalistes no han tractat de fer el mateix negligint l'opinió dels navarresos?*

—Hem comès molts errors en aquesta qüestió. La territorialitat, tant a Euskal Herria com a Catalunya ha estat utilitzada pels estats com a element central per a la divisió del subjecte nacional. Si divideixes el subjecte no hi ha ningú que exerceca drets. Madrid, en l'inici de la transició, divideix el subjecte de les dues realitats nacionals més emergents: els Països Catalans

"Madrid, en l'inici de la transició, dividí el subjecte de les dues realitats nacionals més emergents, els Països Catalans i Euskal Herria, per abordar l'harmonització de l'estat de les autonomies i perquè no hi haguera subjecte que exercira drets."

MIKEL MARTINEZ

i Euskal Herria. Per què? Per a abordar l'harmonització de l'estat de les autonomies en les claus que l'estat perseguia i perquè no hi haguera subjecte que exercira drets. En aquest procés hem tingut criteris negatius pel que fa a Iparralde i a Navarra, criteris annexionistes, d'integració. Això ha demostrat que el moviment abertzale en un moment determinat no ha tingut estratègia nacional com a poble. Això ha provocat el sorgiment del regionalisme alabès, el regionalisme espanyol a Navarra.

—De què es parla quan s'apel·la a la qüestió territorial i a la creació d'un parlament nacional basc per a tots els territoris?

—Sovint pose un exemple sobre aquesta qüestió. Ha de ser totalment compatible que existesca un parlament nacional basc i que a Navarra la Diputació, el govern foral, estiga governada per UPN. I que el po-

der que té UPN per fer gestió institucional siga com a mínim igual o major governant ells en un altre context polític en què Navarra siga part d'una realitat global d'Euskal Herria. Les posicions que hem mantingut en molts moments els abertzales no ens han permès plantejar-ho amb claredat, perquè hauria trencat tot el clixé que el navarrisme espanyol ha anat utilitzant en els darrers anys. Em sembla del tot lògic un parlament nacional amb una determinada composició, fins i tot una cambra representativa de la realitat sociopolítica plural d'Euskal Herria, amb un govern nacional d'un determinat color polític, i que a Navarra governe UPN. I que Iparralde pugui estar governat per la UDF. Nosaltres sí que volem vertebrar internament el país en funció de la realitat sociopolítica diferent, i en un marc de relacions amb tots dos estats. Aquest plantejament hauria fet bocins el navarrisme de bona fe, que ha estat utilitzant UPN i CD en una fase històrica.

—Últimament HB sembla que ha renunciat a treballar en clau de suma i que ha donat a entendre que no necessita la col·laboració de ningú per aconseguir certs objectius polítics. Em referesc, entre altres aspectes, a la decisió d'abstenir-se en les eleccions.

—No hi ha una renúncia en absolut a funcionar d'acord amb una estratègia de suma. En el cas de les eleccions generals, la dada objectiva és que el PNB i EA no han estat disposats mai a anar conjuntament amb EH a una cita electoral. I l'exemple més proper és l'oferta d'EH en les passades eleccions europees. Estem en un moment històric en què aquesta podia haver estat una oferta concreta, adreçada a gestionar a Europa la proposta d'una majoria política. En aquest moment, després del que ha donat de si el Parlament espanyol en vint anys, creiem que no podem anar-hi amb un plantejament partidista i ens presentem a Madrid amb tres nivells d'oferta política. Això no és estar a l'altura política que exigeix el procés. Si el PNB i EA hagueren assumit una estratègia conjunta de cara a les eleccions tindríem altres coordenades. En aquest sentit, la ponència política del PNB té ingredients per fer diferents àpats, però faltarà veure què vol menjar el PNB.

Ander Ayestaran (Bilbao)

"En aquest procés hem tingut criteris negatius pel que fa a Iparralde i a Navarra, criteris annexionistes, d'integració. Això ha demostrat que el moviment abertzale en un moment determinat no ha tingut estratègia nacional com a poble. Això ha provocat el sorgiment del regionalisme alabès, el regionalisme espanyol a Navarra."

L'anyari del setmanari més prestigiós del món, per primera vegada en llengua catalana.

116 PÀGINES • VERSIÓ ÍNTEGRA

Per 800 ptes. més (subscriptors, només 700 ptes.)

Demaneu-lo al telèfon

902 13 10 26

